

Αθανασία Βιδάλη-Σούλα

Με την Αθανασία Βιδάλη, συναντηθήκαμε αρχικά για άλλους λόγους και τελικά μέσα από την δική μου επιμονή, προέκυψε αυτή η συνέντευξη κι αυτό, γιατί καθώς παρακολουθούσα το έργο της, ένα περίεργο συναίσθημα με ώθησε ν' ανακαλύψω κάθε ενότητα, που ήταν διαφορετική... Από την δαντέλα με χαρτί, μία εγκατάσταση που κάθε φορά που απλώνεται στο χώρο αποκτάει άλλες διαστάσεις, μέχρι

τα παράξενα γλυπτά της, τα σχέδια και την ζωγραφική... Αν και αυτός ο πλουραλισμός, δεν με έλκει ιδιαίτερα, στην δική της περίπτωση δημιουργείται ένα ενδιαφέρον οπτικό μυθιστόρημα, που σε προκαλεί να παρακολουθήσεις με αμείωτο ενδιαφέρον... Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι κατά τη διάρκεια των πειραματισμών της, η Βιδάλη που είναι μια νέα πολύ ταλαντούχα και τολμηρή καλλιτέχνη, εργάζεται και διερευνά τα θέματά της, με τη χρήση διαφορετικών μέσων, όχι για να εντυπωσιάσει, αλλά ως μέσα επικοινωνίας των ανησυχιών και των αναζητήσεών της...

Της Έφης Μιχάλαρου

Φωτό: Αθανασίας Βιδάλη-Σούλα

Κα. Βιδάλη, παρατηρώντας το έργο σας, από τα έργα με χαρτί που δημιουργούν μεγάλες δαντέλες, την εγκατάσταση με την καραμέλα, μέχρι τα γλυπτά από πορσελάνη και τα καινούργια ζωγραφικά, παρόλο που εξωτερικά όσον αφορά τα υλικά και τα μέσα διαφέρουν-ωστόσο υπάρχουν κοινά στοιχεία που υποδηλώνουν ότι προέρχονται από τον ίδιο καλλιτέχνη. Θα θέλατε να αναφερθούμε σε αυτά πιο αναλυτικά;

Η αλήθεια είναι ότι παρά τις εμμονές μου με κάποιες ιδέες μου αρέσει πολύ να δοκιμάζω! Θεωρώ πολύ σημαντικό το πείραμα που ξεφεύγει από την ασφαλή ζώνη του γνωστού! Είναι μια ανάγκη να δω τα πράγματα και αλλιώς, κάθε διαφορετική οπτική δίνει και χώρο για μια νέα αντίληψη στα ερωτήματα που με διακατέχουν. Είναι επίσης και ένας τρόπος να υπενθυμίζω στον εαυτό μου ότι τίποτε δεν θα έπρεπε να είναι δεδομένο, ούτε καν κάτι τόσο απλό όσο μια τεχνική ευκολία στο παιχνίδι με την ύλη. Πρόκειται για μια διαδικασία που συχνά φέρνει άγχος. Κάθε τι καινούριο φέρνει φόβο... Όμως νομίζω ότι πάντα στο πεδίο του φόβου πρέπει να στρέφεται η αναζήτηση. Αισθάνομαι ότι κάπου εκεί πρέπει να κρύβεται μια κάποια αλήθεια, κι ας είναι πάντα διαφεύγουσα.

Σαν άγκυρα υποστήριξης έχω τις εμμονές μου. Και χαίρομαι που ίσως μπορείτε να διακρίνετε κάτι τέτοιο να διατρέχει τις διαφορετικές ενότητες έργου. Πολλές φορές έχουν πει ότι κάθε φορά δουλεύω σαν άλλος άνθρωπος. Στην πραγματικότητα όμως προσπαθώ πάντα να αρθρώσω κάτι για εκείνη την ατελή ομορφιά, ή μάλλον τη στενή συγγένεια του τρομακτικού και του άσχημου με το όμορφο και το οικείο. Αυτή η γκριζα ζώνη, ανάμεσα στις αντιθέσεις είναι που μας σκιαγραφεί και έχει μεγάλο πλούτο διαβαθμίσεων. Μετά, με ενδιαφέρει επίσης η καταστροφή που προηγείται της ανανέωσης ή ο θάνατος που έρχεται σύμφυτος με ζωή, δίνοντας το τέμπο στη χρονικότητά μας. Έχω την αίσθηση ότι μέσα από αυτές τις διττές ποιότητες ίσως μπορέσω να αγγίξω κάτι από την ανθρώπινη ποιότητα. Γιατί οι άνθρωποι είμαστε απύθμενες άβυσσοι, κόσμοι μισόκλειστοι και εύθραυστοι, αλλά με τόσες πολλαπλές συντεταγμένες και δυναμικές, που μόνο να μαντεύεις δικαιούσαι. Αλλά αυτό είναι που κάνει τους ανθρώπους εκπληκτικά ενδιαφέροντες.

Πως προέκυψαν τα έργα από χαρτί που παραπέμπουν σε δαντέλες και διηγούνται ιστορίες μέσα από το κενό και το πλήρες, παρόλο που η αφετηρία σας είναι η ζωγραφική;

Στην πραγματικότητα, όταν ξεκίνησα να δουλεύω αυτή την ενότητα, με τα κομμένα χαρτιά μόνο δαντέλες δεν είχα στο νου! Μάλλον, είχα ανάγκη να εκφράσω μια κάποια βία, το φόβο μου μπροστά στο λευκό χαρτί που αντιστέκονταν επίμονα σε οποιαδήποτε προσπάθεια να ξεκινήσω από κάτι. Άρχισα να το κόβω από απόγνωση. Και να που έτσι ξεπρόβαλε ένας

άλλος τρόπος να κάνεις ζωγραφική, ζωγραφική με σκιά, ζωγραφική με επίμονο και επίμονο κόψιμο που όμως έβγαζε κάτι τόσο διαφορετικό, όμορφο κάπως. Εδώ θα πρέπει να παραδεχτώ μια μεγάλη επιρροή από την τέχνη της Άπω Ανατολής.

Με κέντρισε επίσης αυτή η “βία” της οποίας το αποτέλεσμα δίνεται με την άκαμπτη επιμονή μικρών σταθερών δόσεων. Τότε, ήθελα να μιλήσω για τη μνήμη, τη δική μου ανεπάρκεια μπροστά στην μεταβλητότητα της δικής μου εικόνας για το παρελθόν. Και έτσι αυτός ο τρόπος δουλειάς, με το επίμονη αφαίρεση, έδωσε με αυτό που ήθελα να εκφράσω, ή μάλλον να σκεφτώ. Γιατί σκέφτεσαι διαμέσου του έργου. Δια της βίας και με μεγάλη υπομονή άνοιγα δρόμο. Τελικά, νομίζω ότι η μνήμη κάπως έτσι δουλεύει, με δημιουργική αφαίρεση. Πρέπει πάντα να ταξιδεύουμε όσο γίνεται με λιγότερες αποσκευές. Βέβαια και το τι πετάς έχει κι αυτό τη σημασία του. Τελικά, κάπως έτσι, επίσης, βρήκα και έναν άλλο τρόπο να δουλέψω πάνω στο θέμα της ζωγραφικής. Ξεκινώντας από τη βάση, το λευκό χαρτί που πάντα φοβόμουν. Για πρώτη φορά, άφηνα πίσω κάθε εφόδιο δεξιοτήτας. Τελικά ανέπτυξα καινούργιες στην πορεία. Ουδέν αναντικατάστατο. Ή μάλλον πάντα ξανασυναντάς τον εαυτό σου στο επόμενο βήμα. Άλλα αυτό το κεφάλαιο έδειξε ένα δρόμο για τη μετέπειτα δουλειά μου. Βλέπετε, ήταν η πρώτη άρτια δουλειά, μετά τα μαθητικά χρόνια της ΑΣΚΤ.

Τι εκπροσωπεί η δαντέλα για σας και η διαφάνεια που δημιουργείτε μέσα από τα κενά;

Αρχικά, αυτό που έφτασε να μοιάζει με δαντέλα, ξεκίνησε από σωματικές μορφές. Άσχημες ή “δύσκολες” σωματικές λεπτομέρειες που σταδιακά άρχισαν να γίνονται πιο αφαιρετικές, ακολουθώντας τη δημιουργική αφαίρεση για την οποία μίλησα πιο πάνω. Στην πορεία, έφτασαν στην απόλυτη αφαίρεση, νευρωνικές συνδέσεις, ή απλά εύθραυστοι συνδετικοί ιστοί σε ένα “νέφος” που οριζόταν από τη βαρύτητα. Μετά, όταν θέλησα να πάρω μια απόσταση από αυτή τη δουλειά, είδα μια τρομερή συγγένεια με τη δαντέλα. Και ήταν μια χρήσιμη συγγένεια, γιατί τότε είχε ήδη αρχίσει να αναζωπυρώνεται το ενδιαφέρον μου για όλα εκείνα τα ίχνη του παρελθόντος.

Τα γλυπτά από πορσελάνη, με τίτλο “Ugly Beauty”, ξεκίνησαν το 2011,

εκτέθηκαν στην ομαδική έκθεση “Synthesis”, το 2013, στην Γκαλερί Francoise Heitsch, στο Μόναχο. Πως ξεκίνησε η ιδέα;

Εκείνη την περίοδο, το 2011, έτυχε να κάνω μια ενδιαφέρουσα ανακάλυψη στους πάγκους στο Μοναστηράκι. Έψαχνα στα τυφλά να εμπλουτίσω τη συλλογή μου από φωτογραφίες και αντικείμενα αγνώστων του παρελθόντος, μια συνήθεια που είχε ξεκινήσει πολύ πιο παλιά, κατά την πρώτη διαμονή μου στη Λισαβόνα. Τότε, ήταν ένας τρόπος να αντιπαραβάλλω τη δική μου παρουσία με το ξένο παρελθόν μιας καινούριας πόλης, μιας καινούριας γλώσσας που με άλλαζε δραστικά. Άρχισα να μαζεύω φωτογραφίες που σχετιζόταν με τα δικά μου βήματα στην πόλη. Συνέθετα ένα δικό μου φανταστικό παρελθόν με ίχνη ανθρώπων που είχαν σπάσει προ πολλού. Το 2011, για κάποιο λόγο ένιωθα μια αντίστοιχη ανάγκη στο πολύ πιο γνώριμο παρόν της Αθήνας. Και τότε, ανακάλυψα εκείνη τη συλλογή ενός κάποιου πεθαμένου ρεπόρτερ (ίσως και αφανή καλλιτέχνη, αν και το γεγονός ότι κανείς δε θα μάθει του προσδίδει για μένα μια ακόμη ωραία χροιά). Εκατοντάδες αρνητικά, η πλειοψηφία των οποίων αντικατόπτριζε την συμβατική κοινωνική ζωή του 1950 μάλλον. Και ανάμεσα στις φωτογραφίες, κάποιες μικρές αναλαμπές, μιας άλλης πιο ενδιαφέρουσας εκδοχής, πιο παρηκμασμένης, ίσως και κρυφής. Κι εκεί ήταν που ίσως άρχιζε να ξεδιπλώνεται ένας άνθρωπος.

Είχα βρει ένα όχημα για να κυλήσει και η δική μου σκέψη. Με ενδιέφερε από προσωπικής πλευράς η συγκεκριμένη μικροαστική συνύπαρξη του φαίνεσθαι που δε συγχωρεί ατέλειες και των κρυφών έλξεων και επιθυμιών. Και κάπως έτσι, σιγά σιγά άρχισα να σπάζω τα μπιμπελό που συνέλεγα (τα οποία έβρισκα απωθητικά ενδιαφέροντα). Στην αρχή έσπαγα τα πιο ουδέτερα (αγορασμένα, ξένα), μετά κάποια κι από εκείνα που είχαν απομείνει από τις γιαγιάδες μου. Ήταν ένα σπάσιμο του παρελθόντος, ώστε να φτιαχτεί κάτι καινούριο, αν και ανοίκειο και εμφανώς στραπατσαρισμένο. Όμως τελικά μέσα από τους τίτλους των έργων ήθελα να δώσω και μια διάσταση πιο παιχνιδιάρικη. Είναι μια κριτική που εμπεριέχει συμπόνια περισσότερο, παρά κυνισμό.

Είναι μία δουλειά work in progress...συνεχίζεται, εξελίσσεται;

Πάντα. Ποτέ δε δουλεύω ένα πράγμα μόνο. Εστιάζομαι σε μια ενότητα,

αλλά οι άλλες υποφώσκουν, την υποστηρίζουν. Αυτή την περίοδο δουλεύω κάποια σχέδια που οργανώνουν ένα κεφάλαιο, αλλά παράλληλα πειραματίζομαι με νέες τεχνικές πορσελάνης που θα ήθελα να αρχίσουν να παίρνουν μορφή σύντομα. Δεν υπάρχουν καθαρά όρια στην τέχνη. Υπάρχουν όμως παύσεις, που πρέπει να σεβαστείς. Υπάρχουν περίοδοι που πρέπει να αφουγκραστείς τον εαυτό σου και τους γύρω. Γιατί το να μιλάς συνέχεια και να λες το ίδιο είναι ανούσιο.

Για ποιο λόγο χρησιμοποιείτε σεξουαλικά υπονοούμενα ενώνοντας τις φιγούρες μεταξύ τους;

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που συνθέτουν μια απάντηση. Όμως, κυρίως είναι ότι στα ταμπού βρίσκει κανείς κάτι από το ζωώδες που μας κάνει πραγματικούς ανθρώπους. Είναι επίσης ο έρωτας, που σαν άλλη δύναμη “καταστροφής” μας αναδομεί μέσω όσμωσης. Και είναι και η εμπλοκή να του να μιλά κανείς ανοιχτά για κάθε αδυναμία που πλήττει την μάσκα του σωστού, ιδέα που δεν ανήκει μόνο στο παρελθόν, αλλά επηρεάζει και το καθημερινό παρόν μας, προκαλώντας κόμπους και άρρωστα μορφώματα. Άλλωστε τα ίδια τα μπιμπελό σε προδιαθέτουν! Μέσα σ’ αυτή την καθαρότητα της πορσελάνης που προβλέπεται για τη βιτρίνα στο σαλόνι, βλέπεις να κυριαρχούν αυστηροί ρόλοι: αρσενικό-θηλυκό, μπλε-ροζ, κορίτσι-αγόρι, παιδικότητες που αντικατοπτρίζουν παραλλαγμένες ανησυχίες ενηλίκων. Σαν να αντλούν μορφή από όλα εκείνα που απαγορευόταν να ειπωθούν φανερά και που μπορεί να είναι το ζουμί της ζωής.

Στη νέα σας δουλειά που είναι καθαρά ζωγραφική, ασχολείστε με το δέρμα, τι σημαίνει για σας, διαφάνεια και γιατί σας έλκει ως πεδίο έρευνας-καλλιτεχνικής;

Είναι μια δουλειά που ξεκινά από το 2012. Πάντα με ενδιέφερε το σώμα. Ο άνθρωπος είναι πριν απ’ όλα σώμα. Άλλωστε, το δέρμα είναι επιφάνεια επαφής, ανθρώπινο όριο, πεδίο αφής. Λειτουργεί όμως και ως εικόνα. Κάθε εικόνα ανάγεται στη βάση της που είναι η ύλη, αλλά χαρακτηρίζεται και από μια διαφάνεια, ένα “άνοιγμα” σε νοηματοδοτήσεις του περιεχομένου. Όπως πολύ ωραία το έχει εκφράσει η Γαλλική θεωρία, η εικόνα είναι από

τη φύση της αμφισημίας. Νομίζω ότι το δέρμα, αν και “δείχνει” είναι πάντα σιωπηλό, όπως και η εικόνα, αφήνοντας με την αμφισημία των σημείων του χώρο για εικασίες. Είναι όπως ο άνθρωπος.

Αντίστροφα, η επιφάνεια της ζωγραφικής λειτουργεί σαν το δέρμα. Με έχει επηρεάσει πολύ η θεωρία του J.-L. Nancy για την εικόνα, που επιστρέφοντας στην υποστηρικτική ύλη του καμβά, δίνει μια νέα πολλαπλότητα νοημάτων στην ίδια την εικόνα. Αυτό προσπάθησα να πετύχω μέσα από αυτή τη διαφάνεια, που έρχεται από το αλλεπάλληλο σβήσιμο της γραφής, ώστε να μένει μονάχα το ίχνος της μπογιάς που έχει περάσει πια στις ίνες του χαρτιού. Είναι ένα παλίμψηστο που καταναλώνει πολύ χρόνο για να γίνει και που παρόλο που δε φαίνεται σε πρώτη όψη: πολλές φορές αντιμετωπίζεται με απορία, συχνά μάλιστα έχουν πιστέψει ότι πρόκειται για εκτυπώσεις. Φτάνει ωστόσο τον καλλιτέχνη στα όρια της αντοχής. Πάλι γυρίζουμε λοιπόν στο θέμα του (σωματικού) χρόνου.

Εγκαταστάσεις-Γλυπτική-Ζωγραφική, ποια είναι τα όρια, που συναντώνται στο έργο σας και ποια η διαχωριστική γραμμή;

Δεν έχω διαχωριστική γραμμή. Άλλοτε πρέπει να δουλεύεις στις δύο διαστάσεις και άλλοτε στις τρεις, το έργο δείχνει το υλικό. Άλλωστε για να μιλήσεις για όρια, πρέπει αναγκαστικά να παίξεις μαζί τους. Πάντως πιστεύω ότι είμαι γλύπτρια κατά τύχη. Νομίζω είμαι καλύτερη ζωγράφος. Για την ώρα, έχω την αίσθηση ότι ακόμη και στη γλυπτική, τα ερωτήματα τα θέτει η ζωγράφος. Εκτός αν κι αυτό είναι μια ακόμη βεβαιότητα προς κατάρριψη, ποτέ δεν ξέρεις! Ίσως κι αυτά να είναι ονόματα για να νιώθει κανείς έστω την ασφάλεια μιας ταυτότητας.

Πρώτη Δημοσίευση 2/2/2015, www.dreamideamachine.com

© Συνέντευξης Έφη Μιχάλαρου